

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

EKOZPĚVNÍK

10 didaktických písní do hudební a environmentální výchovy

EKOZPĚVNÍK s 10 didaktickými písněmi do environmentální a hudební výchovy je součástí klíčové aktivity *10 Ekologické písně v hudební výchově* projektu:

Zkvalitnění environmentálního vzdělávání na Masarykově ZŠ a MŠ Zemědělská 29, Brno (CZ.1.07/1.1.02/02.013)

Grantový projekt CZ.1.07/1.1.02/02.0135

OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Jihomoravský kraj - Výzva č. 2 pro GP - oblast podpory 1.1

Prioritní osa 7.1, Počáteční vzdělávání

Oblast podpory Zvyšování kvality ve vzdělávání

Zahájení projektu: 18.2.2010

Ukončení projektu: 29.6.2012

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

K VZDĚLÁVACÍM MATERIÁLŮM

EKOZPĚVNÍK je souborem vzdělávacích materiálů, které doplňují nahrávku deseti písni textově orientovaných na témata environmentální výchovy. Každá píseň představuje didaktický materiál zaměřený na dané environmentální téma. Jednotlivá témata jsou společně s charakteristikami různých hudebních stylů a žánrů rozvedena v textu EKOZPĚVNÍKU.

Cílovou skupinu pro klíčovou aktivitu, jejíž součástí je EKOZPĚVNÍK, tvoří žáci a žákyně druhého stupně Masarykovy základní školy a Mateřské školy Brno, Zemědělská 29. V rámci této aktivity se děti prostřednictvím poslechu a zpěvu vzdělávají v rozpoznávání jednotlivých hudebních žánrů (v hudební výchově) a současně se populární formou seznamují s některými palčivými environmentálními tématy.

OBSAH

K VZDĚLÁVACÍM MATERIÁLŮM	1
OBSAH	1
MYSLÍ EKOLOGICKY	2
PŘÍSNÝ UČITEL ZKOUŠÍ ŽÁKA Z EKOLOGIE	4
SLUNCE VYCHÁZÍ	6
DOKUD SE MI ŠPATNĚ DÝCHÁ, NEUMÍM SI UŽÍT ROCK'N'ROLL	8
DIVNÝ TRAMP	10
STARÉ MOŘE	12
ODPAD	14
VÁNOČNÍ VALČÍK V EKOSYSTÉMU	16
LÁSKO, POJĎ SE MNOU DO PŘÍRODY	18
ŠKOLNÍ ŘÁD	20
SLOVO NA ZÁVĚR	22
POUŽITÁ LITERATURA	22

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

MYSLÍ EKOLOGICKY

Sloka: E A7 E A7 E
Podívej se na toho divného chlapa – figura, svaly a silná tlapa. A v tý tlapě svírá

A7 H7 E
narvaný tašky z látky, a v nich nese papír, plast a jiný odpadky. Podívej se, míří rovnou

A7 E A7 E A7
ke kontejnerům. Třídí, já se z toho asi pomínu věru. Proč všechno tak důsledně třídíte

H7
pane? „Prostě mi není jedno, co se s mým odpadem stane.“

E A7 E A7 E A7 H7

Refrén: Myslí ekologicky, myslí ekologicky, myslí ekologicky – a mně se to líbí!

Sloka:
Podívej se na tu zdatnou paní –
do zaměstnání každý ráno na kole uhání,
do optiky anebo kosmetiky,
nebo taky do obchodu kupovat rohlíky.
Někdy ale nákupy jsou velký, těžký, strašný
Radši než by jela autem, dá na kolo brašny.
V létě, na podzim, v zimě i na jaře,
„Nechce se mi prostě v městě vozit zadek
v káře.“

Refrén:

Sloka:
Podívej se na ty divný lidi,
autem skoro nejezdí a odpad pilně třídí,
a když nakupují potraviny, chtějí znát jejich
původ –
tohle divný chování musí mít přece důvod.
Úsporné žárovky a šetrná pračka,
na každém zakoupeném zboží je ekoznačka,
no to je přece musí přijít na pěkný prachy.
Já už tuším, proč to dělají, možná začnu taky.

Refrén:

Poznámka autora: v této písni neuvádíme notovou osnovu. Domníváme se, že v rámci rapu není důležitá.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

MYSLÍ EKOLOGICKY je píseň, ve které jsme využili styl RAP. Slovem rap myslíme nikoli hudební styl, ale způsob zpěvu.

Rap je specifické „rytmické mluvení“. Nejtypičtějším hudebním žánrem, kde se RAP uplatňuje je HIP-HOP (někdy se také pojmy rap a hip-hop zaměňují). Rap se ovšem nevyužívá jen v hip-hopu, ale můžeme jej slyšet i v rocku, funky, discu, metalu, reggae či folku. To je případ i naší písně – přestože se domníváme, že v ní využíváme rap, hudební styl písně je hip-hopu opravdu velice vzdálený.

Historie rapu začíná zřejmě ve Spojených Státech Amerických v šedesátých letech dvacátého století, kdy se „rytmická řeč“ pomalu dostává do kultury ještě jako poezie jazzu. Rap (jako ostatně velké množství hudebních žánrů dvacátého století) má své kořeny v blues. Někteří znalci ovšem upozorňují na to, že rytmické vyprávění příběhů vychází z kultury západní Afriky. Vliv na vývoj rapu (a hip hopu) měla také jamajská kultura reggae.

Rap se od sedmdesátých let odvíjel v několika vlnách, a přestože byl hojně využíván v muzice středního proudu, měl i obrovský společenský dopad – řada raperů svými písněmi (básněmi) upozorňovala na sociální problémy americké společnosti. Ve smyslu společenské kritiky je v České republice asi nejvýraznější rapovou osobností Radoslav Banga s kapelou Gipsy.cz, jehož texty poukazují mimo jiné na problematiku rasismu v české společnosti.

Ústředním motivem naší písně je **ekologicky šetrný životní styl**. Postavy v naší písni se prezentují tím, že třídí odpad, omezují se v ježdění autem a zajímají se o původ výrobků, které nakupují.

Problematice třídění odpadu se věnujeme v písni „Opad“ a na motorismus se zase zaměřuje píseň „Dokud se mi špatně dýchá, neumím si užít rock'n'roll“. V komentáři k písni „Myslí ekologicky“ se zaměříme na problematiku původu výrobků, které kupujeme.

Každý z nás je do určité míry spotřebitelem – tedy člověkem, který nakupuje zboží či služby. Co by nás mělo zajímat, když si kupujeme nějaký výrobek? Například cena, to je logické – čím nižší cena, tím lépe pro naši peněženku. Také by nás měla zajímat kvalita výrobků. Ale co jejich původ? Proč by nás měl zajímat původ výrobků?

Některé výrobky jsou totiž samy o sobě nešetrné k životnímu prostředí (nebo docházelo k poškozování životního prostředí při jejich výrobě). Takže, pokud nám jde opravdu o to, abychom jednali šetrně k přírodě, pak nám původ zboží, které nakupujeme, nemůže být lhostejný. Jak se tedy máme při nákupu orientovat?

Platí tady určitá pravidla:

- je šetrnější kupovat výrobky (zejména potraviny), které vznikly v blízkosti našeho bydliště, protože se při jejich přepravě spotřebovalo méně energie.

- Pokud jde o potraviny, je strava rostlinného původu obvykle šetrnější než masitá strava

- Ekologicky šetrnější výrobky mají svá označení (přehled „ekoznaček“ najdete na stránkách Environmentálního semináře – najdete v odkazech v závěru Ekozpěvníku). Nyní si pouze uvedeme některé příklady „ekoznaček“:

Ekologicky šetrný výrobek (popř. The Flower pro EU)

BIO – produkt ekologického zemědělství (popř. Organic)

FSC – produkt ekologicky šetrného lesnictví

„Králíček“ – kosmetika netestovaná na zvířatech

Fair Trade – dodržování lidských práv a práv zaměstnanců zejména v zemědělství třetího světa. Při udělování značky se také hledí na vliv výroby na životní prostředí

Chovat se šetrně k životnímu prostředí jako spotřebitel není úplně jednoduché a není to také vždy úplně nejlevnější. Každý si musí uvědomit, jaké jsou jeho možnosti, ale také zvolit, jaké jsou jeho osobní priority. A podle těch se rozhodovat ať už při cestování, nakládání s odpady či výběru zboží v obchodě.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PŘÍSNÝ UČITEL ZKOUŠÍ ŽÁKY Z EKOLOGIE

BREAK:

Silové akordy, jak jdou po sobě:

H H A H ... H
E E G F F E
H H A H ... H
G G G F# F# F#
(2x dokola)

E

Sloka: „Milé zákyně, milí žáci, dneska si prověřím vaši práci – vaši přípravu a vaši pili

Hmi

a vaše znalosti v ekologii. Žákovskou knížku a sešit k tomu. Kdo dneska půjde

F#mi F# H

s pětkou domu? Žáku na otázku odpověz hned, když nevíš, je mi líto – pět!

Break:

Čeho se ekologie týká?
Vysvětli pojem potravní nika!
Jaký je biotop například sviště?
Znáš nějaké jeho stanoviště?
Vysvětli pojmy klimax, sukcese!
Jaké znáš potravní řetězce v lese?
K tomuhle všemu mi řekni pár vět,
když nevíš, je mi líto – pět!“

Break:

„Ekologie se zabývá vztahy
mezi organizmy navzájem
a taky vztahy
mezi organismy a prostředím,
nebojte se, učitel, všechno vím.“

Vše, co daný organismus žere, žvýká
nazývá se jeho potravní nika –
je to zkrátka všechno, co mu právě
na daném území slouží k potravě

Break:

Sukcese je proces, jež představuje změnu
vzniku stabilního ekosystému,
klimax to je finální fáze sukcese
a teď k těm potravním řetězcům v lese:
může tam být pastevně kořistnický,
dekompoziční i parazitický.
Na všechno jsem odpověděl způsobem
skvělým,
jenom o tom svišťovi opravdu nic nevím („pět!“)

Break:

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PŘÍSNÝ UČITEL ZKOUŠÍ ŽÁKA Z EKOLOGIE je píseň s poměrně *tvrdým* tématem, a proto byl pro ní zvolen žánr **hardrock**.

Název žánru je prostý: *hard* – anglicky tvrdý, *rock* – hudební styl vzešlý z klasického rock'n'rollu a R'n'B. Jedním z muzikantů, jež stál na počátku hardrocku, byl americký rocker a bluesman Jimmy Hendrix, který experimentoval se zkresleným zvukem kytary. Dobře zkreslený „tvrdý“ kytarový zvuk je totiž pro hardrock charakteristický.

Základem pro hardrock byl tedy klasický rock a blues-rock. Bluesovými prvky se pak hardrock liší od „metalu“, stylu, který se z hardrocku vyvinul.

Typickými příklady kapel, které hrály hardrock, jsou: Led Zeppelin, Deep purple, AC/DC, Nazaret, ale čas od času i kapely jako Beatles či Queen. Dodnes je hardrock velmi populární a to nejen ten současný, ale mám možnost stále pozorovat opakující se vlny žáků a žákyň nadšených pro kapely jako Led Zeppelin či AC/DC, což jsou legendy mládí mých rodičů. Současněji zní hudební styl, který se z hardrocku vyvinul na konci osmdesátých let dvacátého století: americký grunge rock, jehož typickými představiteli jsou Pearl Jam, Soudgarden, Mudhoney, Alece in Chains nebo Nirvana.

V naší písni jsme se pokusili o jakousi imitaci klasického hardrocku, který se ještě neobešel bez typického zvuku „Hamondových varhan“ a výrazného kytarového rifu. Co píseň ovšem postrádá, je melodický zpěv, který snad vynahradí tvrdost přísného (spíše recitovaného) textu.

Píseň je věnována **pojům z ekologie**. Pojďme si nyní ještě jednou některé pojmy připomenout.

Ekologie je věda, která (jak se zpívá v písni) se zabývá vztahy mezi organismy navzájem a vztahy mezi organismy a jejich prostředím. Pojem ekologie, jako vědního oboru poprvé použil německý biolog Erns Haeckel (v roce 1866). Ukázalo se poměrně rozumným nestudovat pouze samotné živočišné a rostlinné druhy, ale studovat i jejich pozici a smysl v životním prostředí a poznávat tak celé organicky propojené systémy (ekosystémy). Mnohem později začala být ekologie spojována a ztotožňována s ochranou životního prostředí. Vedl k tomu fakt, že člověk se stal činitelem, který začal významně (a spíše negativně) ovlivňovat životní prostředí a tím i vztahy mezi organismy a prostředím.

Ekologové, tedy v tomto případě vědci, kteří studují a zkoumají ekologické vztahy, čas od času vstoupí do médií s nějakým závažným poznatkem. Abychom jim rozuměli (a měli bychom jim rozumět), je třeba znát některé ekologické pojmy. Jaké? Čím víc, tím líp. Pro účel naší písně, jsem jich ovšem mohl použít jen velmi málo a jejich definici velmi zjednodušit:

Potravní nika: představuje souhrn všech nároků daného organismu na potravu.

(Máchal 2006 s. 35)

Biotop: „je takové místní prostředí – stanoviště, které splňuje nároky pro dané druhy rostlin nebo živočichů...“ (Máchal 2006 s. 11)

Stanoviště: skutečné místo, kde se daný organismus vyskytuje

Ekosystém: soustava všech organismů i neživých složek vyskytující se na daném území

Klimax: ekosystém, který dospěl ve svém vývoji do stabilního stavu

Sukcese: proces, při kterém se nestabilní ekosystém postupně proměňuje, dokud se nestane stabilním (neboli až dospěje ke klimaxu)

Potravní řetězec: je „zjednodušené vyjádření potravních vztahů v ekosystému seřazením jednotlivých druhů tak, že předcházející druh je vždy zdrojem potravy (energie) pro druh následující (Máchal 2006 s. 39)

Citovaná literatura:

MÁCHAL, A. *Malý ekologický a environmentální slovníček*. Brno : Rezekvítek, 2006. ISBN

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

SLUNCE VYCHÁZÍ

Gmi D Gmi D

Slunce vychází nad malebnou Zem. Zadarmo hřeje a taky svítí lidem

Gmi Cmi7 Gmi D Gmi

a rovněž rostlinám, živočichům, zkrátka všem. Všem je dobře pod Sluncem!

Vše, co na planetě Zemi žije,
žije, protože ve Slunci energie
se při jaderné fúzi uvolní, je,
a část jí na Zem dopadá.

I lidé umí Slunce využívat přece,
maj' parabolická zrcadla – solární pece;
solární kolektory umí ohřívat vodu;
fotovoltaiky jsou v obvodu.

Rostliny jí využijí skvěle –
umí tu energii konzervovat ve svých
tělech.
Fotosyntézou z CO₂ uhlík ukládají
a nám pak potřebný kyslík dají.

Fotovoltaické články, panely
vyrábějí elektřinu, no a to je skvělý.
Energii světla, ve Slunci vzniklou
přeměňují na elektrickou.

Těla rostlin představují biomasu,
když rostlinu sní zvíře, tak má ve svém
masu
energii, co mu sežraná rostlina dá
a ta jí zase ze Slunce má.

Fotovoltaiku mám v kalkulačce,
jako malé dítě jsem jí chtěl mít v každé
hračce.
Krátce mám jí také na své pasivní chatce.
Dal jsem jí tam kvůli úsporám.

Break:

Slunce vychází nad malebnou Zem.
Zadarmo hřeje a taky svítí lidem
a rovněž rostlinám, živočichům zkrátka
všem.
Všem je dobře pod Sluncem!

U písni **SLUNCE VYCHÁZÍ** jsme se pokusili uplatnit hudební žánr **reggae** a stěží jsme mohli zvolit tematicky vhodnější styl. Reggae muzika nás přenáší na sluncem prozářený karibský ostrov Jamajku, která je kolébkou této hudby. Ale nenechme se mýlit, slunné počasí a pohodové chvíle strávené na písčítých plážích na azurovém pobřeží rozhodně nejsou typickým tématem pro tuto muziku.

Reggae vzniklo již v šedesátých letech dvacátého století a vychází zejména z hudebních stylů ska a rockstady. Zpočátku se textově orientovalo hlavně na zábavu a mejdany (a také na výtržnosti nespokojené mládeže rude-boys). Později ale začínají mít texty značně odlišnější obsah. Stále častěji se v písničkách objevuje sociální kritika namířená zejména na představitele moci. S reggae muzikou se postupně začínají spojovat i myšlenky náboženské sekty rastafariánů, jejíž přívrženci byli často posluchači nebo hudebníci reggae. Sociální kritika namířená proti establishmentu a odmítavé názory na válku sblíží jamajské reggae s britským punkem.

Asi nejvýraznější osobností reggae byl Bob Marley (1945-1981). S reggae muzikou souvisí i celá řada dalších hudebních stylů jako již zmíněné ska a rockstedy, dále dub, dancehall, jungle, hip hop či ragga. V rámci žánru reggae se uplatňují jak instrumentální kapely, tak DJs. Klasické reggae se někdy označuje jako roots reggae.

SLUNCE je pro veškerý život na Zemi základním zdrojem, který velkoryse rozdával pozemským organismům energii dávno před tím, než jí lidé začali využívat prostřednictvím moderních technologií.

Energie ve Slunci vzniká prostřednictvím jaderné reakce slučování jader (jadernou fúzí), kdy se jádra atomů vodíků slučují a vzniká prvek helium (mimochodem pojmenovaný právě podle Slunce, přesněji podle starořeckého boha Slunce Héliá). Část vyzářené sluneční energie dopadá na Zem prostřednictvím slunečních paprsků. Rostliny dokáží s touto energií pracovat. Velice zjednodušeně můžeme říci, že pomocí fotosyntézy konzervují energii ze Slunce ve svých tělech. Ostatní organismy čerpají energii ze zelených rostlin (popř. ze zeleného fytoplanktonu ve vodě) buď přímo - konzumenti živící se rostlinami, nebo nepřímo - konzumenti živící se jinými konzumenty, či rozkladem odumřelých organismů nebo exkrementů (destruenti). Nicméně v každém organismu je energie, která přišla na Zemi původně ze Slunce.

Biomasa je pojem označující všechny organismy, které představují zdroj energie. Zpravidla se využívají: rychle rostoucí nebo náletové dřeviny a byliny, ze kterých se vyrábějí například peletky pro topení; olejnaté rostliny (bio-palivo), metan ze zahnívajícího organického odpadu (anaerobní digesce).

Lidé také dokáží chytře využívat sluneční paprsky jako zdroj energie. Solární kolektory na střechách domů pomáhají k vytápění domácností i ohřevu vody. Šetřit energií na topení pomáhají i vhodné konstrukce domů, zateplení domů a speciální moderní okna.

Pro dosažení opravdu vysoké teploty se využívají solární pece – tedy speciální dutá parabolická zrcadla, která dokáží odražené sluneční paprsky z plochy mnoha metrů čtverečních koncentrovat do jediného bodu (ohniska).

Na přímou přeměnu energie světla ze Slunce na elektrickou energii se využívají fotovoltaické články poskládané do solárních panelů. Fotovoltaiky jsou praktické například u malých spotřebičů, jako jsou kalkulačky. Díky nim se dlouhodobě vyhneme spotřebě elektrických článků a baterií. Užitečné jsou také na střechách staveb, kam dopadají nevyužitá sluneční paprsky. Problematické mohou být rozsáhlé solární elektrárny v krajině zejména tam, kde zabírají nějaký hodnotný biotop či zemědělsky využitelnou půdu.

Využívat sluneční technologie všude tam, kde mohou nahradit fosilní, neobnovitelné zdroje energie (uhlí, ropu, zemní plyn), je velice rozumné, protože šetříme nenahraditelné přírodní zdroje a také nezatěžujeme atmosféru nadměrnými emisemi. Nicméně nesmíme při jejich horlivé chvále zapomínat, že solární panely či fotovoltaické články se musí vyrobit v továrnách, což si nutně vyžaduje spotřebu energie, emise i jinou zátěž životního prostředí.

DOKUD SE MI ŠPATNĚ DÝCHÁ, NEUMÍM SI UŽÍT ROCK'N'ROLL

E

Celý den od rána až do večera hledám místo, kde je dobrá atmosféra,

rock'n'roll mi celou dobu hraje v hlavě – já chci jenom najít místo, kdy bych

D E

zdravě dýchal a v celém městě cítím jen zápach ze čtyř kol.

H7 A7 E

Dokud se mi špatně dýchá, neumím si užít rock'n'roll.

2. Auta jezdí spokojeně po silnicích a já cítím tam hluboko ve svých plicích oxidy dusíku a oxid siřičitý, oxid uhelnatý, ozon i aldehydy a toxické uhlovodíky aromatické, alergie, astma, hlavobol.
Dokud se mi špatně dýchá, neumím si užít rock'n'roll.

3. Auta nejsou prostě jenom samé klady všechna auta na světě dohromady ovlivňují koncentraci skleníkových plynů, tak na změnách klimatu mohou mít svou vinu. Tak proč nevidím na ulicích víc cyklistů, cyklistek a kol?

Dokud se mi špatně dýchá, neumím si užít rock'n'roll.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

DOKUD SE MI ŠPATNĚ DÝCHÁ, NEUMÍM SI UŽÍT ROCK'N'ROLL je píseň, jak již sám název napovídá, rock'n'rollová. **Rock'n'roll** je hudební žánr, který se zrodil zhruba v polovině dvacátého století. Tento původně černošský hudební styl má své kořeny v blues. Pravděpodobně první rock'n'rollová píseň se jmenovala „Rock the joint“ od Jimmy Prestona (byla ještě mnohokrát interpretována jinými umělci). Některé prameny uvádějí, že možná úplně první rock'n'rollovou píseň nazpívala již v roce 1944 Sister Rosetta Tharpe, jmenovala se „Strange things happening every day“.

Skutečně zvučná jména rock'n'rollu se objevila v padesátých letech a patřila černošským i bělošským americkým muzikantům: Chuck Berry, Little Richard, Elvis Presley, Jerry Lee Lewis a mnoho dalších. Tento hudební styl vzbudil velký poprask zejména v jižní, konzervativní oblasti USA, kde vznikl a kde v padesátých letech dvacátého století vládly ještě silné rasové předsudky. Rock'n'rollu se je dařilo částečně překonávat – mládež byla zblázněná do původně černošské muziky, která si pro svou ohromnou energii brzy získala oblibu na celém světě.

V padesátých budovatelských letech v Československu to měl rock'n'roll i jeho příznivci dost těžké. Do oficiálních médií si prodíral cestu velice, velice pomalu. Naštěstí však silný vysílač a jeho dlouhé rozhlasové vlny překonávaly i hranice železné opony, a tak měli na svých rádiových přijímačích příznivci rock'n'rollu nejčastěji naladěnou legendární stanicí Radio Luxemburk. Po čase se i v Československu začaly prosazovat výrazné rock'n'rollové osobnosti. Mezi ty nejslavnější patřil Miky Volek. Na rock'n'roll v Československu padesátých let se zaměřil český filmový muzikál Šakalí léta (režie Jan Hřebejk, hudba Ivan Hlas).

Z klasického rock'n'rolu čerpá celá řada dalších hudebních směrů – rocková a hardrocková hudba (která se často chápe jako přímý pokračovatel rock'n'rollu), punk ale také pop či country.

AUTOMOBILISMUS je společensky velmi komplikovaný jev. Na jednu stranu osobní automobil umožňuje lidem poměrně rychle a pohodlně překonávat velké vzdálenosti, na stranu druhou samotné lidi do značné míry ohrožuje. Myslím teď konkrétně lidské zdraví. Mohu například zmínit, že lidé příliš uvyklí na fyzicky nenáročný pohyb autem i do vzdáleností, kam se dá běžně dojít pěšky, se svým pohodlným přístupem vystavují zdravotním rizikům spojeným s nedostatkem pohybu (obezita, nemoci oběhové soustavy aj.). Osobní automobil je ovšem také nejrizikovější forma dopravy z hlediska vážných zranění a smrtelných úrazů. Automobily také přímo na zdraví ohrožují motoristy i nemotoristy tím, že mezi ně vypouští ze svých výfuků značně toxický koktejl plynů a aerosolů. V písni je uveden (ještě ne úplně vyčerpávající) seznam zdravotně problematických látek, které představují výfukové emise.

V seznamu látek v písni je ale uvedena také sloučenina, která zdraví bezprostředně neohrožuje, ale má zřejmě podstatný vliv na životní prostředí v globálním měřítku. Jedná se o oxid uhličitý, který je nejvýznamnějším skleníkovým plynem. Automobily se na celkových emisích oxidu uhličitého ve světě podílejí obrovskou měrou. Ale to není jediný vážný ekologický problém automobilů (jejichž motory jsou založené na spalování fosilních paliv). Životní prostředí negativně ovlivňují i jiné sloučeniny vycházející z výfuků. Například oxid dusičitý a oxid siřičitý se podílejí na kyselé atmosférické dispozici, která způsobuje tzv. kyselou dešť. Ty okyselují půdu, která se pak stává pro některé organismy nevhodnou (např. pro jehličnaté stromy). Ale i kdyby jednou automobily jezdily na ekologicky čistě vyrobenou elektřinu, stále se pro ně budou stavět silnice a dálnice, které negativně ovlivňují krajinu a přírodní biotopy.

Jak je vidět, není to s automobily vůbec jednoduché. Co s tím dělat? Omezit se v užívání auta jen na nezbytné cesty? Rozhodnout se pro život bez auta? Šetřit na auto, které je ekologicky šetrnější než ostatní auta? V žádném případě se neomezovat ekologickými argumenty a užívat motorismu naplno? Na tyto otázky si v budoucnosti budete muset odpovědět sami. Ale ať už zvolíte v dospělosti jakýkoli přístup, je důležité rozhodovat se na základě poznání všech dostupných fakt a argumentů, protože to je dospělý přístup.

evropský
sociální
fond v ČR

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

DIVNÝ TRAMP

Sloka:

Já miluju přírodu jako správný tremp
a jezdím do ní v offroadu a stavím si v ní kemp
a způsobuju erozi a plaším lesní zvěř,
ale příliš mě to nemrzí, jsem tremp a to mi věř!

Refrén:

(Tak) proč, když autem ježu lesem,
proč mi všichni jiní trempy říkaj', že jsem
nezodpovědný, ať zařadím zpět,
když prý nemám rád přírodu, a když jsem kazisvět.

Sloka:

Já miluju přírodu, tak létám tam sem.
Do národních parků světa třeba airbussem.
Nebo klidně s jiným strojem, ale letadlem!
Na přírodu rád koukám shora – divným trempem jsem.

Refrén:

Proč, když často létám nad lesem,
proč mi všichni jiní trempy říkaj', že jsem
nezodpovědný, ať zařadím zpět,
když prý nemám rád přírodu, a když jsem kazisvět.

Sloka:

Já miluju přírodu, tak chci jí doma mít.
S tím, co nikdo jiný nemá, chci se pochlubit.
Největší radost vždycky mám, když domů přinesu
od pytláků vzácné druhy z deštných pralesů.

Refrén:

Proč, když pytláci šmejdí lesem,
proč mi všichni jiní trempy říkaj', že jsem
nezodpovědný, ať zařadím zpět,
když prý nemám rád přírodu, a když jsem kazisvět.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

DIVNÝ TRAMP – Tramping, folk a country jsou pojmy, které alespoň v České republice mají k sobě poměrně blízko, přestože jinde se bez sebe docela dobře obejdou.

TRAMPING – tak bychom mohli označit hnutí (ovšem neformální), které má blízko ke skautingu či k hnutí Lesní moudrosti (woodcraft). Tramping se v Československu objevil po první světové válce. Populární byl zejména mezi dělnickou mládeží, ale později se dostal i do středních a vyšších vrstev. Pro tramping je charakteristické lpění na svobodě, táboření v přírodě, putování přírodou, láska a úcta k přírodě, vztahy založené a přátelství a respektu a později i zakládání trampských osad. V průběhu druhé světové války byli trampové a scouti nacistickým režimem pronásledováni a právě z jejich řad se často rekrutovali významní protinacističtí odbojáři. Mnoho z nich zahynulo na popravištích a v koncentračních táborech. Po druhé světové válce to neměli jednoduché zejména českoslovenští skauti, kteří se od padesátých let nemohli oficiálně sdružovat, krátce byli povoleni v roce 1968 a po roce 1969 bylo jejich hnutí opět zakázáno. Formálně neorganizovaný tramping to také často neměl v dobách normalizace jednoduché, ale přesto vznikla v Československu poměrně silná trampská komunita, jejímž kulturním odkazem jsou desítky zlidovělých trampských písní. Mezi významné trampské hudebníky patří například Eduard Ingriš či Wabi Rivola. Mezi významné (společensky známé) osobnosti trampingu a skautingu patřili například malíř a grafik Zdeněk Burian, spisovatel Jaroslav Foglar či spisovatel a popularizátor trampingu Bob Hurikán.

Přestože se v mnoha případech dá hovořit specifickém hudebním žánru trampských písní, jsou i folkové písně silně provázané s trampskou kulturou. Od trampských ohňů jsou často slyšet písně českých folkových legend jako například Wabi Daňka, Jaromíra Nohavici Karla Kryla, Kamelotů či Františka a Jana Nedvěda. Nebo také klasiky amerického folku jako Boba Dylana či Joan Baesovou.

Tramping se velmi inspiroval americkou kulturou divokého západu a tak do trampingu pronikla i hudba žánru country, western a bluegrass (u nás byly populární zejména například skupiny Rangers – Plavci, Greenhorns – Tučňáci, KTC či bluegrasový Robert Křesťan).

V rámci trampingu se ovšem nemůžeme omezit na žánry folk a country. Od posvátných táborových ohňů jsou často slyšet i písně lidové či rockové (např. Vlasta Redl), ale také písně bluesové, jazzové či dixielandové (např. Jaroslav Ježek či Ivan Mládek).

DIVNÝ TRAMP je píseň, která upozorňuje na to, že „záliba v přírodě“ nemusí nutně stačit. K trampské kultuře se často neprávem hlásili i lidé, kteří si sice užívali pobyt v přírodě, ale nechovali se k ní s patřičnou úctou. Zůstávaly po nich odpadky a cestovali do přírody autem (zatímco praví trampové se přemísťují vlaky, nebo ještě autobusy či loděmi, ale především se pohybují pěšky). Takovým návštěvníkům přírody se říkalo mastňáci nebo masňáci.

Málokdo by o sobě mohl říct, že nesnáší přírodu, horskou krajinu či svěží lesní vzduch. Pobyt v přírodě je pro mnoho lidí skvělou příležitostí pro relaxaci a rekreaci. Lidé milují přírodu a jsou ochotni kvůli své lásce k přírodě překonat stovky kilometrů autem či letadlem, aby se ve skvěle zajištěném rekreačním centru (nejlépe se sjezdovkou, golfovým hřištěm a akvaparkem) kochali krásnou kulisou přírody. Ale je tohle opravdová láska k přírodě? Je láska k přírodě pořádání nejrůznějších adrenalinových sportů v lesích, protože bez přírody by to nebyly to pravé? Znamená láska k přírodě pouze to, že si z ní bereme, ale nic jí nedáváme? Nebudu na tyto (připouštím lehce manipulativní) otázky odpovídat, ale nechám na každém čtenáři, aby se zamyslel alespoň nad tím, jak moc přírodu potřebujeme, jak jsme na ni závislí a to nejen jako na prostředku naší rekreace. V obecné rovině také naše životy a celá lidská civilizace závisí na přírodě a jejích zdrojích a je velice nerozumné nakládat s nimi marnotratně z pozice všemocných pánů. Rozumné je netoužit stát se pyšným pánem přírody, ale jejím dobrým partnerem.

STARÉ MOŘE

B C7maj B C7maj B

Až vyloví (vyloví), až vyloví všechny velryby krásný

C7maj B C7maj B C7maj B

z okolí, až vyloví, moře bude prázdný, když vyloví cokoli

C7maj B C7maj B C7maj B

může to být vážný, může to být vážný, může to být vážný.

*Následuje mezihra,
pak se celé opakuje.*

Kytarové akordy: B – X244XX; C7maj – X32000

Hudební skupina INVENTÁŘ KABINETU HRŮZY (koncert)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

STARÉ MOŘE je píseň, kterou jsme zařadili do žánru **alternativní rock**. To je opravdu velmi široká kategorie, která pojme kde co. Obvykle, když se kapela, která hraje především na nástroje obvyklé v rocku, ortodoxně nevyhraní, skončí právě v této kategorii (což je i případ této písně). Ale u lidí, kteří hudební škatulky berou vážně, bychom mohli s tímto vymezením alternativního rocku pěkně narazit. Pojdme se tedy podívat, co se může pod pojmem alternativní rock všechno skrývat:

V anglosaském světě se alternativní rock často dává do souvislosti s žánrem „indie“, což má (pokud vím) pramálo co společností s asijským subkontinentem.

„Indie“ je slovo odvozené od anglického independent (nezávislý). Nezávislostí se v tomto smyslu míní nezávislost na mocných hudebních vydavatelstvích. Vznik indie se datuje do osmdesátých let dvacátého století a největší rozmach měl v letech devadesátých. Pro muzikanty indie rocku je charakteristické, že se nezajímají o potřeby posluchačů středního proudu a jejich hudba je nepodbízává, často syrová, neotesaná a bohatá na experimenty. Snad je možné říci, že indie rock je do značné míry pokračovatelem punkrocku, který vznikl v sedmdesátých letech dvacátého století. Přestože se styl indie dříve profiloval především jako rock, existuje dnes již celá řada dalších indie kategorií (grunge, indie pop, nois pop, aj.) Jako příklady uvádím kapely Pixies, Madhoney, nebo české Animé či Sunshine.

Alternativní rock a vůbec alternativní hudba se v našem prostředí často dává do kontextu s undergroundovou scénou, ať už klasickou (např. The Plastic people of the universe, DG 307, Psi vojáci, Krásné nové stroje a mnoho dalších kapel, které se pokoušely provozovat nezávislou a nekonformní hudbu v těžkých časech normalizace) nebo modernější Květy, The Lipless Lincoln and the sinners a mnoho dalších.

Alternativní rock (a alternativní hudba vůbec) by měl splňovat alespoň to, že se muzikanti vydali nějakou novou, neprošlapanou a nevyzkoušenou cestou. Pokud si na nějakém hudebním portálu zadáte kategorie „alternative“, budete možná překvapení, co všechno se dá do této škatulky zařadit.

OCHRANA DRUHŮ živočišných i rostlinných je činnost, kterou se na celém světě zabývá nesmírné množství pracovitých a obětavých lidí. Přesto to, jak se zdá, často nestačí a rostlinné i živočišné druhy neustále ubývají. V přírodě je naprosto přirozené a běžné, že nějaké druhy vyhynou a jejich místo zaujmou jiné druhy, které se lépe přizpůsobily aktuálním podmínkám životního prostředí. Tento proces by se ale neměl zaměňovat s tím, když daný druh, který by mohl spokojeně žít, je vyhuben díky nerozumné činnosti člověka. Takových druhů už jsou dneska bohužel tisíce.

Asi nejvýznamnější mezinárodní organizací zabývající se ochranou biodiverzity (druhovému rozmanitosti) je *Mezinárodní unie pro ochranu přírody a přírodních zdrojů (IUCN)*, která vydává takzvané *Červené knihy ohrožených druhů* (což jsou aktuální smutné seznamy ohrožených, silně ohrožených a kriticky ohrožených druhů). Ochranou různých, zejména živočišných druhů se zabývá i celá řada nevládních neziskových organizací, které zaujímají v mnoha ohledech ochrany přírody nezastupitelné místo. Například české Hnutí Duha se u nás dlouhodobě zabývá ochranou velkých šelem (zejména rysů a vlků). Jednou z agend mezinárodní organizace Greenpeace je ochrana ohrožených kytovců (velryb), o kterých je i naše píseň. Oceány jsou po stránce úbytku druhů v důsledku lidské činnosti snad ještě ohroženější než souš.

V historii planety došlo k několika významným snížením počtu rostlinných a živočišných druhů. Například na konci geologické éry druhohor bývá rozsáhlé vyhynutí dinosaurů spojováno s nějakou rozsáhlou přírodní katastrofou. Proč ne? I člověk by mohl být z jistého hlediska považován za „rozsáhlou přírodní katastrofu“, alespoň člověk dvacátého století. Doufáme, že tomu bude v dvacátém prvním století jinak.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ODPAD

E

Sloka: Já jsem odpad komunální, já jsem to, co zbylo. Být odpad je mé poslání, je mě
mnoho kilo. Poslouchejte velmi dobře, co vám připomenu – i když jsem jen odpad,
mám svou důstojnost a cenu.

D

Refrén: Energie, suroviny – to jsem já!

Sloka: Já jsem odpad komunální, já chci ještě žít.
Každá moje složka se dá znovu použít.
Třídít se dá: papír, kovy, sklo, baterky, plast,
spotřebiče, textil, jedy, prášky, kapky, mast.

Refrén: Energie, suroviny, to jsem já!

Intermezzo:

E A G C

Už se těším do svojí popelnice...

Papír patří do modré popelnice.
Plasty patří do žluté popelnice.
Číré sklo patří do bílé popelnice.
Barevné sklo patří do zelené popelnice
Nebezpečný odpad do červené popelnice
Organický odpad do hnědé popelnice
Zbýlý směsný odpad do černé popelnice

Sloka: Já jsem odpad komunální, způsobuju škody.
Ohrožuju lesy, louky, taky spodní vody.
Já jsem odpad komunální – čím míň je mě, tím líp.
Žádný odpad, dobrý odpad, no future for me!

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pro píseň **ODPAD** jsme zvolili hudební žánr **PUNKROCK**. Jeden z důvodů byl i ten, že anglické slovo punk skutečně znamená něco jako odpad, tedy přesněji ztrouchnivělé dřevo nebo troudu. (trefnější překlad je ale spíš syčák, grázl či výtržník). Punk nebo přesněji punkrock je hudební žánr, který vznikl na konci šedesátých let současně v USA (Patti Smith, Iggy Pop) a ve Velké Británii (Ramoness, Clash).

Punkrock i jeho příznivci byli poměrně svérázní a nadměrně svobodomyšlní. Oblékání punkáčů mělo provokovat a bylo tedy záměrně výstřední. Později obrovským způsobem ovlivnilo módu. Příznivci punku se vyhýbali střednímu proudu a punková hudba byla syrová, hlučná, nepodbízivá a obvykle nekomplikovaná. Vycházela z rock'n'rollu, ale byla tvrdší a texty byly většinou pěkně ostré a satirické, ale bylo by velice mylné označit je jako prvoplánově hrubé.

Přestože je punkrock (nebo spíš punkové hnutí) politicky nevyhraněné, profilovali se punkoví umělci častěji levicově (charakteristický je odpor punkáčů k nacismu, rasové diskriminaci či válčení). Punk je typickým příkladem revolty mladých lidí (zejména z chudších sociálních vrstev) proti konzumní společnosti a masové kultuře. Revolta se projevovala budováním vlastní kultury, která neměla ambice srovnávat se s kulturou oficiální. Což v případě hudby znamenalo nesnažit se proniknout do významných médií a velkých vydavatelských společností. Ale jak to už bývá, i z punku se po čase stalo vynikající zboží a komerce pronikla i mezi „punkáče“.

Asi mediálně neznámější českou hudební skupinou, která se označuje jako punková, je „Visací zámek“, která pronikla do médií a velmi dobře prodává svá alba, takže ortodoxní punkáči si zřejmě o punku Visacího zámku myslí své.

Je **ODPAD** problém? Žijeme v době, kdy se pravděpodobně nemůžeme vyhnout produkci odpadu. Ale proč bychom se tím měli trápit? Vždyť odpad můžeme prostě vyhodit do koše, pytel z koše vyhodíme do popelnice a popeláři odvezou odpad daleko z dosahu našeho čichu a dohledu. Co se potom s odpadem stane? To přece všichni vědí. Buď se odveze na smetiště, nebo do spalovny. Pokud jste se někdy byli podívat na nějakém významnějším smetišti, zřejmě jste žasli, jak obrovskou rozlohu zabírají naše odpadky. Můžeme také žasnout, kolik odpadů projde komínem spalovny - tolik materiálu, který by se dal znovu použít, a který se bude muset znovu vytěžit. České skládky jsou velice bezpečné a nemělo by docházet ke kontaminaci spodních vod jedovatými splašky, ale všude ve světě tomu tak není. Také spalovna, i když má velmi výkonné filtry, nemá moc zbavit kouř ze spalovaných odpadků všech toxických látek, které unikají do vzduchu, který dýcháme. Ale i kdyby skládky i spalovny byly stoprocentně bezpečné, stejně by při jejich použití docházelo k nerozumnému plýtvání u těch odpadů, které se dají znovu použít.

Lidé dříve většinu svého odpadu dokázali využívat. A pokud už nějaký nevyužitelný odpad vznikl, nepředstavoval pro přírodu vážnější hrozbu, protože lidé dříve bylo méně a mnoho odpadu nevyprodukovali. Dnes je lidí za Zemi mnoho a většina z nich odpad produkuje.

V přírodě ke vzniku odpadů prakticky nedochází. Všechny zbytky, které v přírodě vzniknou, se také v přírodě využijí. Rozkladači (některé bakterie, hmyz, aj.) využívají zbytky energie z uhynulých organismů či exkrementů a vrací látky z jejich těl zpět do půdy ve formě humusu, ze kterého si živé rostliny odebírají živiny.

Produkování odpadů je tedy něco typicky lidského. A protože by nás zřejmě za nějaký čas naše odpadky pohltily, je třeba s nimi začít rozumně nakládat. A nejrozumnější je, jak se zdá, napodobování přírody. To znamená vzniklý odpad znovu použít (možná ještě rozumnější je pokusit se odpad pokud možno vůbec neprodukovat). Využití odpadu (recyklace, reusace či degradace) má dva významné efekty:

1. Zbavíme se odpadu, který by nám buď někde překážel, nebo bychom jej museli spálit
2. Získáme materiál, který bychom jinak museli získat jinak – především těžbou, která by ovlivňovala životní prostředí

Jak vyplývá z písničky, třídění se dá kde co, a není to zase tak moc náročné či složité. Třídění odpadu je dobrý způsob, jak začít pečovat o životní prostředí.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

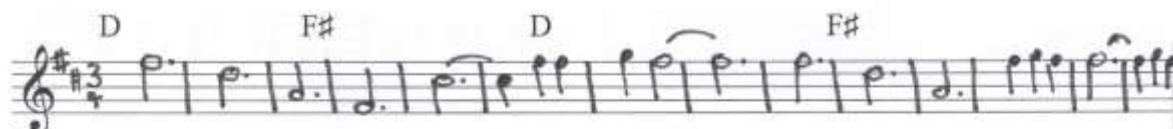
OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

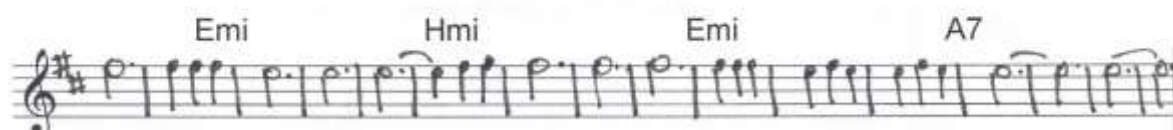
Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

V POTRAVNÍCH ŘETĚZCÍCH – VÁNOČNÍ EKOLOGICKÝ VALČÍK

Refrén: Sníh se snáší nad smrkový háj. Lesní zvěř schovaná spí, tiše spí,

anebo vzpomíná na měsíc máj, zvěř to má těžké dnes o vánocích.

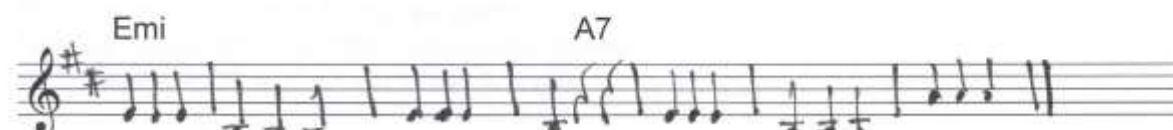
Sloka: V potravních řetězcích v smrkovém háji různé role různé organismy mají.

Z půdy lesní vyrostou rostliny, rostou ze světla, pak vrhají stíny.

Energii světla umí vázat jen ti-hle primární zelení producenti

a ty potom sežerou konzumenti a ty potom rozloží destruenti.

Refrén:

Sloka:

V zelené rostlině, v ztepilém smrku našel si kout živočich lýkožrout,
než ale stihnul jít smrku po krku, našel si lýkožrouta strakapoud.
A strakapoud starý uhynul záhy a rozložen byl dřív, než napadl sníh,
smrk potom rostl z půdy a z vláhy, až lidé jej skáceli o vánocích.

VÁNOČNÍ VALČÍK V EKOSYSTÉMU je píseň nejen vánoční, ale také v tříčtvrt'ovém rytmu valčíku. Valčík je především tanec, kterému přísluší specifický hudební styl, jež je tedy v $\frac{3}{4}$ taktu (vzácně také v $\frac{3}{8}$ taktu), a přestože jeho hlavním úkolem je sloužit jako doprovod k tanci, často je hudebními skladateli zkomponován tak mistrně, že je uspokojivé samotné poslouchání této hudby.

Vznik valčíků se datuje od konce 18. století, nejvyšší rozmach však zažil především ve století devatenáctém. Ve dvacátém století (i na začátku dvacátého prvního století) si podržel pozici jednoho z nejpoblárnějších společenských tanců (na plesech, oslavách či venkovských veselících). Proniknul do lidové i populární dechové hudby.

Mezi přední skladatele valčíků patří nepochybně vídeňský skladatel Johann Strauss starší, jeho nejstarší syn Johann Strauss mladší a rakousko-uherský skladatel Ferenc Lehár, který rovněž tvořil především ve Vídni, která byla v druhé polovině devatenáctého století skutečnou baštou valčíku.

V Českých zemích byl ovšem také valčík velice populární a i čeští nejslavnější hudební skladatelé vážné hudby jako Bedřich Smetana nebo Antonín Dvořák rádi a znamenitě tvořili v rámci tohoto spíše lehkého žánru.

Píseň je věnována lesním potravním řetězcům, což je jedno z témat, na které se zaměřuje vědecká ekologie. Samozřejmě jsme se v písni dopustili mnoha (snad odpustitelných) zjednodušení.

V písni je zachycen příběh stromu (zelené rostliny – základního producenta). Tento strom poskytuje potravu dalšímu organismu kůrovci (konzumentovi). To je ovšem přirozené. V běžném lese jsou samozřejmě smrky napadány tímto broukem a nepředstavují z dlouhodobého hlediska pro les vážnější nebezpečí, dokud nedojde k přemnožení. K tomu dochází v českých lesích částečně kvůli tomu, že jsou zatíženy tzv. smrkovou monokulturou – příliš mnoho dřevin stejného druhu. Nízká pestrost organismů v ekosystému často bývá příčinou problémů. Rychle rostoucí smrky, které nejsou na většině našeho území původními dřevinami, nechala v Českých zemích vysázet císařovna Marie Terezie (přirozeně se smrky vždy vyskytovaly například v šumavských smrčinách). V situaci Marie Terezie to byl nicméně opravdu dobrý nápad, který zachránil české lesy před vymizením. Dnes se však v rámci lesního hospodářství prosazuje výsadba smíšených lesů a uplatňují se především původní duby a buky.

Kůrovec je ovšem také článkem v potravních řetězcích – poskytuje potravu například konzumentům strakapoudům. Pokud se ptákovi, který se snadno může stát také potravou jiného živočicha, podaří dožít smrti stáří, poslouží jeho mršina jako potravu pro další organismy – rozkladače (dekompozitory). Tento koloběh života a smrti nás může docela šokovat. Příroda se může často jevit člověku jako bezcitná a krutá, ovšem skutečnost, že i lidé zabíjejí živočichy pro svoji obživu, z nich činí články v tomto procesu.

Americký ekolog, vědec a lesník Aldo Leopold se domníval, že přírodu je třeba milovat jako nádherný, pestrý propojený fungující systém, jehož přirozenou součástí je i smrt. Příběh končí pokácením a skolem stromu, který slouží lidem jako vánoční ozdoba. I tento konec je samozřejmě možný a není asi nijak tragický. V hospodářských lesích se počítá s kácením stromů, které jsou plánovitě nahrazovány jinými. Je ale možná dobré si uvědomit, že ozdobený jehličnan na vánoce nevychází z původních křesťanských tradic – oslav narození Ježíška. A neekologický konzum, který je pro současné vánoce charakteristický, už vůbec ne.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

LÁSKO, POJĎ SE MNOU DO PŘÍRODY

E

Často prchám do lesů, ztrácím se v kapradí, ovádi, hadi, strnadi – ti mi nevadí.

A7 E

A nad hlavou mám jehličí a pod nohama jehličí, a když klíčí kvítí z jehličí,

H7 A7 E A7 B H7

nikdy je neničím! Lásko, pojď se mnou do přírody!

Já nechodím přírodou
jako nějaká blůma,
poznám, co je rys, tis, hmyz,
sojka, sokol, žluva.
Cestu domů určím podle
sklonu mraveniště,
když pocítím chuť se vrátit
z lesa do bydliště
Lásko, pojď se mnou do přírody!

Pojď se mnou do přírody,
nejsem žádný zvrhlík,
budou tam s námi krtci, cvrčci
a bude tam i brhlík,
buky, duby, břízy, smrky, zavlečený jinan,
až to všechno spatříš, drahá, nebudeš chtít jinam.
Lásko, pojď se mnou do přírody.

Pojď se mnou do přírody,
já už se na to těším,
půjdeme po stezkách zvěře
jen způsobem pěším.
Nebudeme vůbec ničit,
budem' se jen dívat,
jak příroda je mocná krásná
budem' si blues zpívat!

LÁSKO, POJĎ SE MNOU DO PŘÍRODY je bluesová píseň. **Blues** je původem americký (černošský) hudební žánr, který vznikl v devatenáctém století a dodnes je na celém světě nesmírně populární. V naší písni byl použit klasický bluesový harmonický postup – dvanáctitaktové blues (harmonie: 4 takty E, 2 takty A7, 1 takt H7, 1 takt A7, 1 takt E, 1 takt H7 a pořád dokola) a pro blues zcela neobvyklý text. Pokus o kytarové sólo vychází z klasické bluesové stupnice (bluesové pentatoniky).

Blues znamená „smutní“ a blues skutečně bývá melancholické a plné emocí. Život černošské komunity na jihu USA v devatenáctém století byl nesmírně těžký a blues byl mimo jiné způsob, jak vyzpívat bolest. Stále živé blues přežilo celé dvacáté století a na začátku dvacátého prvního je stále v plné síle, přestože už nepatří pouze černošské komunitě (mezi jejíž klasiky patří třeba Muddy Waters, B. B. King, a mnoho, opravdu mnoho dalších), ale existují i bělošské bluesové legendy jako například Eric Clapton (mezi představitele českého blues uvádím Jana Spáleného, či tvrdší „bluescoreovou“ brněnskou legendu Kulturní úderka).

Z blues bezprostředně vzešlo několik dalších hudebních žánrů – jazz, swing, rock'n'roll a RNB. Velký vliv má blues také na klasický rock a hardrock. Velmi ovlivnil i žánr country a folk. Asi nejslavnější mezinárodní bluesový festival v Česku se koná každý podzim v Šumperku.

Píseň je o **LÁSCE K PŘÍRODĚ** a láska je nepochybně téma, které není stylu blues cizí. Já jsem tuto píseň věnoval své ženě, se kterou sdílím obdiv k přírodě a vášně pro výlety do přírody. V šedesátých letech dvacátého století, kdy se začala bouřlivě rozvíjet československá ekopedagogika, byl heslem tehdejších ochránců přírody imperativ „Poznej a chraň!“ (tak se jmenovala i z dnešního hlediska stále inspirativní kniha významné české ekopedagožky Evy Olšanské). Je skutečně láska k přírodě (nebo spíš ochota chránit přírodu) podmíněna přírodovědným poznáním?

Je samozřejmě možné cítit náklonost k přírodě, cítit se dobře v přírodě či vnímat krásu přírody i bez schopností rozeznávat jednotlivé živočišné a rostlinné druhy, mechanismy jednotlivých ekosystémů či historii génia loci dané přírodní lokality. Ale můj názor je ten, že se intenzita dojmů a zážitků z přírody násobí se znalostmi o prostředí. Podobně jako znalec kultury v opojení žasne, když se prochází historickými centry prastarých měst a rozeznává architektonické styly jednotlivých epoch, tak i milovník přírody se zálibou pozoruje nikoli pouze ptáčka ale brhlíka, který po hlavě šplhá po kmeni nikoli pouze stromu ale dubu, či vzhlíží k dravci kroužícím nad krajinou, v jehož temné siluetě rozpozná jestřába.

Navíc je trochu trapné žít a pohybovat se ve světě, který vůbec neznáme, přestože poznatky k němu jsou dostupné. Na druhou stranu, jak se ukazuje, pouhé vědomosti úplně nestačí. Příroda představuje prostor pro nejrozmanitější zážitky, prožitky a dobrodružství. Vždy je ale třeba mít na paměti, že když využíváme přírodu pro naše hry, výpravy či táboření, musíme k ní být citliví a nepoškozovat její citlivé kouzlo, které rázem zmizí v hluku motorů, řvaní či mezi odpadky. Proto k závěru znovu připomínám dnes již klasické heslo „poznej a chraň!“

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ŠKOLNÍ ŘÁD

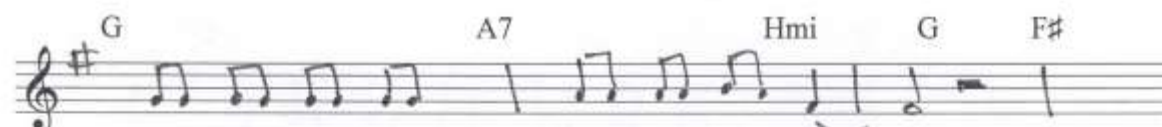

Sloka:
Školu musím navštěvovat (najdeš to ve školním řádu).

Ke všem se tam slušně chovat (najdeš to ve školním řádu).

Bezpečnost vždy dodržovat (najdeš to ve školním řádu).

Zápisy si doplňovat (najdeš to ve školním řádu).

Refrén:
:] Školní řád si musím přečíst, ať vím, jak se chovat mám. :|

Sloka (svižněji):

Úkoly si vypracovat (najdeš to ve školním řádu).

Pomůcky si připravovat (najdeš to ve školním řádu).

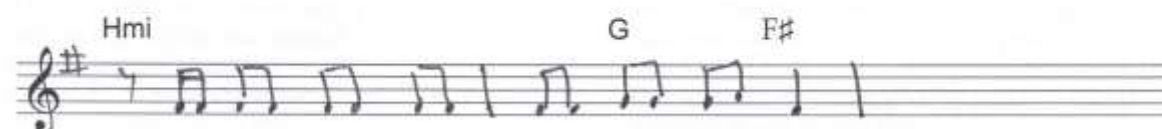
V hodinách nevyrušovat (najdeš to ve školním řádu).

Na svém patře se zdržovat (najdeš to ve školním řádu).

Refrén (svižněji):

Školní řád si musím přečíst, ať vím, jak se chovat mám. (2x)

Sloka (pomaleji):

Nechcem' být jen lidmi v stádu, chceme sami sebou být. (Jé jé jé)

Vše nenajdeš ve školním řádu, musíš sám vědět, jak správně žít. (Jé jé jé)

Najít cestu, jak se chovat, jak dobrým člověkem být. (Jé jé jé)

Úplně všechny lidi respektovat, nikdy dopředu nikoho nesoudit. (Jé jé jé)

Nechovat se hrubě, nepoškozovat prostředí přírodní, (Jé jé jé)

šetrně a moudře svět spravovat, ať ještě vydrží nám mnoho dní. (Jé jé jé)

Les zachovat, odpad recyklovat, čisté svědomí i planetu mít, (Jé jé jé)

Pak svět i škola Masarykova může hezkým místem být. (Jé jé jé)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Na otázku, co je to **BIG BEAT**, není snadná odpověď. Přesněji řečeno je pravděpodobné, že vám na tuto otázku odpoví různí lidé různě. Pokud vím, užívá se pojmu big beat především v Česku (popřípadě na Slovensku), přestože jeho anglický původ můžeme stěží popřít.

Nejprve co je to beat? Na to také není úplně jednoduchá odpověď. Doslovně přeloženo to znamená tlukat, úder nebo bubnovat či vyklepat. S kulturou bylo toto anglické slovo spojováno již v padesátých letech dvacátého století v USA, kdy ohromila svět tvorba tzv. beat generation (bitníků). K bitníkům se hlásili zejména nekonformní spisovatelé (například Jack Kerouac), básníci (například Allan Ginsberg) a také řada jiných umělců. Nicméně oslavovaným hudebním žánrem bitníků byl ještě jazz.

Hudební styl beat se objevil až o generaci později v šedesátých letech. Jeho nejtypičtějším představitelem je nepochybně britská kapela Beatles (alespoň její první alba). Beatles nesmírně ovlivnili hudební scénu na celém světě a samozřejmě i u nás. A pro hudební styl, který se stal v Československu okamžitě populárním, se ujal název bigbeat (nebo také bigbít). V Československu v té době vzniklo velké množství kapel, které hrály bigbít (svižnější, ostřejší kytarová muzika, pořádně nahlas). Nejvýraznějším představitelem československého bigbítu je zřejmě legendární skupina Olympie s frontmanem Petrem Jandou.

V průběhu druhé poloviny dvacátého století se ale obsah pojmu bigbít poněkud proměnil a dnes se často užívá tohoto slova obecněji pro jakoukoli ostřejší, svižnější neelektronickou muziku (která zní nejlíp nahlas). Například, když Česká televize vysílala seriál Bigbít, vystřídal se v něm nejruznější hudební žánry od rock'n'rollu padesátých let přes klasický bigbít let šedesátých, undergroundovou muziku sedmdesátých let až po osmdesátá léta progresivního rocku a punkrocku.

V našem pojetí spadá skladba **ŠKOLNÍ ŘÁD** jednoznačně do této obecné kategorie – ostřejší písnička, která zní nejlépe nahlas.

Na závěr alba jsme zařadili píseň Školní řád, která se pokouší předat jedno z nejdůležitějších sdělení environmentální výchovy. Tím je vědomé přijetí osobní odpovědnosti za životní prostředí.

O spoustu věcí se nemusíme starat. **Naši nejistou v jednání nám usnadňují zákony, vyhlášky, předpisy, školní řády a jiné dokumenty.** Když se jimi budeme řídit, vyhneme se trestům. Péče o životní prostředí je samozřejmě také vymezena zákony a vyhláškami. Například automobily mohou jezdit jen s potvrzením o tom, že jsou jejich emise v normě. Dále je například přísně zakázáno budování černých skládek, pálení plastů, vyhazování baterií do komunálního odpadu nebo poškozování přírody v chráněných územích (a samozřejmě celá řada dalších věcí). Ale zbývá ještě spousta prostoru pro naše osobní svobodné jednání. Tady už končí moc zákonů a vyhlášek a je na svobodě každého člověka, jak se rozhodne – jestli to bude v souladu s myšlenkou udržitelného rozvoje či nikoli.

Co to je udržitelný rozvoj? Zjednodušeně řečeno je to takový rozvoj společnosti, který zachová příštím generacím možnost uspokojování materiálních, kulturních i duchovních potřeb při respektování přírodních limitů. Tedy takový život, který nepovede k nevratnému poškození přírody a který zachová stejné možnosti, jaké máme dnes, i naši dětem vnoučatům a pravnoučatům. Jak tento požadavek naplnit?

Každý z nás se může pokusit žít udržitelně. Například můžeme šetřit energií, přemýšlet o udržitelnosti při volbě dopravy, při nakupování, při zbavování se odpadů a ve spoustě dalších situací.

Nic z toho samozřejmě dělat nemusíme. Ta volba je jenom na nás.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Jihomoravský kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Slovo na závěr

Ekozpěvník společně s hudebními nahrávkami *Inventáře kabinetu Hrůzy* představují způsob, jak zpopularizovat některá environmentální témata, která by se snad mohla zdát některým dětem suchopárná, nudná nebo naopak znepokojivá. My nechceme environmentální výchovou nudit ani děsit. Jakkoli jsou ekologické problémy závažné, domníváme se, že je do jisté míry možné, předkládat je žákům a žákyním zábavnou formou. Doufáme, že si to nikdo nevyloží jako pokus o bagatelizaci ekologických problémů. Jde nám naopak o to, abychom vzbudili hlubší zájem o obsah environmentální výchovy.

Deset písní – deset hudebních stylů. Pokoušeli jsme se tvořit především hudbu populární a více méně současnou. Přestože jsme usilovali o to, trefit se alespoň z části do hudebního vkusu současné mládeže, je nám jasné, že se na některé populární žánry nedostalo. Snad jindy.

Doufáme, že posluchači budou shovívaví k tomu, jak jsme se zhostili interpretace jednotlivých stylů a ekologičtí odborníci budou zase shovívaví k nutným zjednodušením či popularizacím v didaktických textech.

Použitá a inspirující literatura:

BOŽEK, F.; URBAN, R.; ZEMÁNEK, Z. *Recyklace*. Vyškov : MoraviaTisk Vyškov, 2003. ISBN 80-238-9919-8.

Česká informační agentura životního prostředí CENIA

<http://ww.ekoznacka.cz>

KOHÁK, E. *Zelená svatozář: kapitoly z ekologické etiky*. Praha : Sociologické nakladatelství, 1998. ISBN 80-85850-63-X.

KOLÁŘOVÁ, H. Co je a kde se vzala udržitelná doprava. *Bedrník časopis pro ekogramotnost*, 2003, roč. 1, č. 6, s. 14.

MÁCHAL, A.; VLAŠÍN, M.; SMOLÍKOVÁ, D. *Desatero domácí ekologie*. Brno : Rezekvítek, 2003.

MÁCHAL, A. *Malý ekologický a environmentální slovníček*. Brno : Rezekvítek, 2006. ISBN.

MÁCHAL, A. *Průvodce praktickou ekologickou výchovou*. Brno : Rezekvítek, 2000. ISBN 80-902954-0-1.

ŠLÉGL, J.; KISLIGER, F.; LANÍKOVÁ, J. *Ekologie a ochrana životního prostředí (pro gymnázia)*. Praha : Fortuna, 2002. ISBN 80-7168-828-2.

Spalovna a komunální odpady Brno. <http://www.sako.cz/separace>

SOMERVILLOVÁ, L.; PELLIS, T. *Učíme se hrát na kytaru*. Praha : Svojtka&Co, 2000. ISBN 80-7237-151-7.

Wikipedie otevřená encyklopedie. <http://cs.wikipedia.org>

Odkazy:

Environmentální seminář: http://www.maskola.cz/include/es/projekt_es_uvod.htm